

De grenzen van Polen ten tijde van de eerste Piasten (10e-11e eeuw)

De grenzen van de 2e Republiek tot 1939

De grenzen van Polen (verloren en aangehechte gebieden na 1945)

bron: : polmap.pl

Organizatoren van de tentoonstelling:

- Stichting voor de Bescherming en Promotie van Cultuurogoederen NIKE
- Cultureel Centrum te Lublin
- Centrum voor Promotie van Polen in Antwerpen
- Poolse Katholieke Gemeenschap in België
- Bureau van het Programma „Onafhankelijk Polen”
- Senaat van de Republiek Polen

Bezoek de tentoonstelling:

Antwerpen Sint-Theresiakerk

Adres: Grote Steenweg 650, 2600 Berchem

Tentoonstellingsdata: 27.10 (zat.) – 4.11 (zon.)

Brussel Kapellekerk

Adres: Kapellemarkt 1, 1000 Brussel

Tentoonstellingsdata: 10.11 (zat.) – 18.11 (zon.)

CENTRUM KULTURY W LUBLINIE

Project medegefinancierd door:
Bureau van het Programma „Onafhankelijk Polen”
en de Senaat van de Republiek Polen

Het Poolse volk en de Poolse staat bestaan al meer dan duizend jaar. Het was duizend jaar strijd om het Westen te verdedigen tegen de indringers die het christelijke Europa wilden vernietigen en duizend jaar strijd tegen de Europese burenen om de eigen vrijheid te behouden. Het was ook duizend jaar meebouwen aan de Europese cultuur, wetenschap, kunst en godsdienst. De geschiedenis van Polen is een mozaïek van triomf en lijden, macht en dramatische strijd om te overleven. Een standvastig en kenmerkend motief van deze dynamische geschiedenis is het bewuste, overtuigende en creatieve streven om tot de Latijnse wereld, tot de beschaving van vrije mensen te behoren. Dit willen we met onze tentoonstelling tonen.

De “Poolse kwestie” tijdens de Eerste Wereldoorlog De bezetters van Polen tegenover elkaar aan het front.

Voordat de Eerste Wereldoorlog in 1914 uitbrak, was er al een heel netwerk van bondgenootschappen gesmeed. Hieruit ontstonden twee militaire blokken: de centrale mogendheden (Duitsland, Oostenrijk-Hongarije, Turkije, Bulgarije en Italië) en de entente (Groot-Brittannië, Frankrijk, Rusland en Japan). De grootmachten die Polen op het einde van de 18e eeuw onder elkaar hadden verdeeld, stonden nu tegenover elkaar aan het oorlogsfront: Duitsland en Oostenrijk-Hongarije in het ene kamp, Rusland in het andere. De Polen, die door het verloop en de gevolgen van deze wereldoorlog steeds meer hoop op onafhankelijkheid koesterden, moesten zich bij een van die kampen aansluiten.

Welke bondgenoot voor het Poolse onafhankelijkheidsstreven.

De voorstanders van samenwerking met de centrale mogendheden zagen Rusland als de grootste vijand van Polen. Een van hen was Józef Piłsudski, die koos voor tactische samenwerking met Oostenrijk-Hongarije. Zij die met Roman Dmowski aan het hoofd aan de zijde van Rusland vochten, hoopten dat Rusland onder invloed van de andere landen van de entente zou beslissen om de Poolse staat herop te bouwen. De Poolse emigranten in het Westen hadden nog een andere kijk op de zaak.

Zij rekenden op de steun van Frankrijk, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten. Hun woordvoerder was Ignacy Jan Paderewski.

Onder vreemde vlag voor het Poolse doel.

In Galicië, het deel van Polen onder Oostenrijkse heerschappij, werden op initiatief van patriottische milieus en hoofdzakelijk van Józef Piłsudski de Poolse Legioenen opgericht. Deze legioenen vochten aan het begin van de oorlog (vanaf 1914) mee aan de zijde van de centrale mogendheden.

In het postrevolutionaire Rusland werd in juni 1917 het Pools Militair Hoofdcmité (Naczpól) onder leiding van Władysław Raczkiewicz in het leven geroepen. In juli 1917 vormden Poolse soldaten uit het Russische leger het 1e Poolse Korps onder leiding van gen. Józef Dowbor-Muśnicki.

Daarna werden er nog korpsen gevormd, ook met soldaten uit de Poolse Legioenen, die het front waren overgestoken na de zogenaamde “eedcrisis” waarbij deze soldaten weigerden trouw te zweren aan de Duitse keizer. In die periode werd in Frankrijk op initiatief van het Pools Nationaal Comité het Poolse Leger (“Blauwe Leger”) opgericht, dat was samengesteld uit Polen uit alle hoeken van de wereld. Dit leger stond onder leiding van gen. Józef Haller.

Hoe zagen de deelnemers van de Grote Oorlog de toekomst van Polen

In 1916 kondigden de keizers van Oostenrijk-Hongarije en Duitsland de Akte van 5 november af. Deze akte stelde de visie voor van een Poolse staat binnen de grenzen van deze twee grootmachten. Deze akte had voornamelijk tot doel om de Polen aan te moedigen om dienst te nemen bij het leger van de twee grootmachten. Hierdoor won de “Poolse kwestie” wel aan internationaal belang. Na de februarirevolutie in Rusland en de omverwerping van het tsaristische regime in 1917 erkende de Russische Voorlopige Regering in een manifest van 30 maart de staatkundige identiteit van Polen, maar dan wel in nauw bondgenootschap met Rusland.

Na de oktoberrevolutie in 1917 verklaarden de bolsjewieken alle documenten die door de Russische tsaar waren ondertekend, ongeldig. Dit had ook betrekking op de akten waarmee Polen was opgedeeld tussen Rusland, Oostenrijk-Hongarije en Duitsland. Aan de Polen en de andere volkeren die op het Russische grondgebied woonden, werd het recht toegekend om een zelfstandige staat op te richten. Deze verklaringen hadden echter een propagandakarakter en moesten algemene aanvaarding van het idee van de bolsjewistische revolutie bewerkstelligen. Frankrijk en Groot-Brittannië erkenden respectievelijk in 1917 en 1918 dat de heroprichting van Polen een dringende noodzakelijkheid was om de stabiliteit in West-Europa te garanderen. Een belangrijke gebeurtenis voor de “Poolse kwestie” was de redevoering van de Amerikaanse president Woodrow Wilson in januari 1918, waarin hij stelde dat er een onafhankelijke Poolse staat met toegang tot de zee moest worden opgericht om de vrede en stabiliteit in Europa en de wereld te garanderen.

De Vrede van Brest-Litovsk die Polen haar soevereiniteit teruggaf Op 3 maart 1918 ondertekende Sovjet-Rusland in Brest een verdrag waarmee het zich uit de oorlog terugtrok en zijn bondgenootschap met de entente verbrak. De Russische machthebbers gingen er bovendien mee akkoord dat het Duitse leger de gebieden ten oosten van de in het verdrag vastgelegde grenslijn zou bezetten. Dit betekende dat Rusland onder meer afstand moest doen van Litouwen, Letland, Estland en Wit-Rusland en ook van het **Koninkrijk Polen**, het deel van Polen dat tot dan toe onder Russische heerschappij viel. **Verklaring van Versailles.** Op 28 juni kondigden de eerste ministers van Frankrijk, Groot-Brittannië en Italië in Versailles een resolutie af, die de oprichting van een Poolse eengemaakte en onafhankelijke staat met vrije toegang tot de zee als een van de absolute voorwaarden zag voor echte vrede en rechtvaardigheid in Europa. **In het Koninkrijk Polen**, dat eerder onder Russisch gezag stond, gaf het opperste machtsorgaan, de Regentenraad, op 7 oktober 1918 een verklaring over de heroprichting van Polen af. Deze verklaring volgde de algemene vredesbepalingen die door de president van de Verenigde Staten waren afgekondigd en door de hele wereld waren aanvaard als de grondslag voor een nieuwe samenlevingsorde onder de volkeren.